
Uvodna bilješka

Hrvatsko izdanje fundamentalne teorijske knjige Jacquesa Bideta *Opća teorija moderne. Teorija prava, ekonomije i politike* (*Théorie générale. Théorie du droit, de l'économie et de la politique*, 1999) objavljeno je krajem 2008. u biblioteci "Čari političkoga", a u sklopu realizacije znanstvenoistraživačkog projekta "Država, društvo i političko-ekonomski razvoj" (2008-2010).

Ocjenjujući da je *Opća teorija moderne* prvorazredan misaoni izazov našoj znanstvenoj zajednici općenito, a politolozima posebice, Centar za političku analizu i politike razvoja Fakulteta političkih znanosti organizirao je međunarodni znanstveni skup "Izazovi moderne", koji je održan 22. svibnja 2009. na Fakultetu političkih znanosti u Zagrebu.

Takva se prosudba temelji najprije na osvjedočenju da *Opća teorija moderne*, zajedno s knjigama *Što da se radi s 'Kapitalom'?* (1985/2001) i *Objašnjenje i rekonstrukcija 'Kapitala'* (2004), čini sistemsku trilogiju, konzistentnu cjelovitu teoriju moderne koja se i u samorazumijevanju i u izvedbi predstavlja kao alternativa velikoj teorijskoj sintezi Jürgena Habermasa u *Teoriji komunikativnog djelovanja* (1984). Bidetova teorija moderne veoma je promišljen kritički dijalog prvenstveno s Habermasom i Marxom (ali i s mnogim drugima, prije svih s Rawlsom, s "kritičkom sociologijom" P. Bourdieua, sa suvremenim ekonomskim neoinstitucionalizmom, s analizama sistema-svijeta), koji mu omogućuje da oblikuje svoje veliko sistemsko djelo, nadasve ambiciozan teorijski projekt čiju je važnost teško precijeniti.

Bidetova "meta/strukturalna" ili dijalektička teorija moderne odlikuje se naučnom sintetičkom objedinjavanjem, u jedinstvenom pojmovnom polju, normativne političke filozofije (napose ugovorne) i kritičke društvene znanosti (napose Marxove). Takav istraživački projekt autor nam predočuje kao "filozofijski projekt jedinstvenog promišljanja onog što jest i onog što bi valjalo činiti", koji "slijedi u tome najviše uzore modernoga mišljenja, Spinozu i Hegela". Utoliko je riječ o općoj teoriji.

Bidetova je teorija opća u još jednom smislu, na koji upućuje njezin podnaslov "teorija prava, ekonomije i politike". Riječ je o "pravno-ekonomsko-političkoj" teoriji moderne ili pak o teoriji moderne kao pravno-ekonomsko-političke formacije.

Pritom je svaka od konstitutivnih dimenzija moderne (od apstraktno opće metastrukture preko konkretno posebne strukture i sistema do zbiljski općenite politike) strogo mišljena kao ujedno i pravni i ekonomski i politički pojam (uz iznimku pojma “sistem-svijeta”, kojemu nedostaje pravna značajka).

Uza sve to, Bidet upozorava da njegova “metastrukturalna” teorija ipak (još) nije “opća” (u smislu “universelle”), nego samo “općenita” (u smislu “générale”) jer, primjerice ne nudi primjereno pojmovlje za razumijevanje “rodnih društvenih odnosa”. U tom smislu, Bidetova “meta/strukturalna” teorija moderne samo je moguća osnova buduće doista opće “meta-teorije” moderne u svojoj njezinoj kompleksnosti.

Dalekosežnost i smionost Bidetova teorijskog projekta te iznimna strogost njegove izvedbe neminovno su već bile izazvale niz nesporazuma i nerazumijevanja, pa je sam autor bio ponukan ponuditi pregnantno samotumačenje:

“Radikalan (ekonomski) *protoliberalizam*. Dosljedan *protukontraktualizam*: kritika ugovornosti koju nisu ostvarili ni Hegel ni Marx, a koja modernu klasnu strukturu vezuje uz same oblike ugovornosti, interindividualno-tržišne i centralno-organizacijske. Ponovno utemeljenje teorije *društvenih klasa* i *klasne države*: odnosno teorija (klasne) *strukture*. S njome se spaja teorija *sistema* (svijeta), koja vodi pojmu *današnjeg svijeta* kao ‘ultimoderni’, *državi-svijetu* u nastajanju pod imperijalizmom... Odbacivanje svakog *formalnog pristupa* društvenoj teoriji. Definirana integracija *dijalektike* u materijalistički strukturalistički kontekst. Ali ni referenca na ‘tržišni socijalizam’, ni pozivanje na državu-svijet, ni moralna pozicija, niti projekcija nekog smisla ili neke svrhe povijesti” (*Explication et reconstruction...*, str. 14).

*

Ovo je prilika i da se prisjetimo da je prije dva desetljeća, točnije 29. lipnja 1988, na Fakultetu političkih znanosti održan međunarodni znanstveni skup na temu “Teorijske pretpostavke i analitičke mogućnosti Marxova *Kapitala*”. Skup je upriličen u povodu objavljivanja hrvatskog izdanja sjajne prve knjige Jacquesa Bideta *Što da se radi s “Kapitalom”? Materijali za ponovno utemeljenje* (1988).

Hrvatskoj se javnosti predstavio i prije toga velikim intervjuom *U potrazi za utemeljenjem teorije kapitalističkog načina proizvodnje*, koji je objavljen u časopisu *Naše teme*, 6-7/1987, str. 810-845 (razgovarali Rade Kalanj, Dag Strpić i Dragutin Lalović).

Kad je, najzad, objavljeno i englesko izdanje te knjige (2007), u predgovoru je s pravom istaknuto da je njezin autor Jacques Bidet (1935) u međuvremenu postao svjetski poznat i utjecajan francuski filozof (čija se djela mogu čitati na brojnim jezicima; primjerice, u Kini je upravo objavljen prijevod *Opće teorije moderne* u sklopu realizacije izdavačkog projekta objavljivanja njegovih sabranih djela na kineskome).

*

U povodu hrvatskog izdanja *Opće teorije moderne*, kao moguće prolegomene mišljenja postmoderne, koje bi bilo sposobno analitički prepoznati prostor mogućnosti svojstvene epohi moderne, upriličen je međunarodni znanstveni skup. Na skup su pozvani eminentni filozofi (J. Bidet, G. Flego, H. Burger), politolozi (A. Callinicos, S. Petrucciani, D. Strpić, M. Popović, D. Lalović), sociolozi (R. Kalanj, V. Katurarić) i politekonomisti (B. Kovač, Z. Baletić) kojima je ponuđena prilika i mogućnost da se sa svom ozbiljnošću suoče s temeljnim pojmovnim, metodološkim i razvojnim izazovima koji se nameću u sklopu kritičkog vrednovanja moderne kao otvorenoga povijesnog projekta (u svim njegovim bitnim aspektima – antropologijskim, političkopравnim, političkoekonomskim, duhovnokulturnim).

U ovom tematskom bloku objavljujemo dosad pristigla autorizirana izlaganja i naknadne priloge sudionika skupa koji mu nisu mogli prisustvovati. Samo se po sebi razumije da časopis ostaje trajno otvoren za znanstvenu suradnju i rasprave o temeljnim problemima naše epohe i kapitalnim teorijskim promišljanjima o njoj, kakvo je i Bidetova teorija moderne. U sklopu tog bloka objavljujemo i prijevod glasovitog teksta Jürgena Habermasa “Moderna – nedovršen projekt” (1981), odujući time i *hommage* velikome suvremenom misliocu u povodu njegova 80. rođendana.